

Informatieblad Faqta Burgerschap

Colofon

Auteur: Marloes van Willegen

Copyright © Faqta 2024 | Europalaan 400, 3526 KS Utrecht | www.faqta.nl

Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de inhoud van dit document. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Licenties Faqta Burgerschap

Faqta Burgerschap (groep 5 t/m 8)

- ✓ Toegang tot alle burgerschap thema's van Faqta voor groep 5 t/m 8.
- ✓ Kerndoeldekkend programma voor burgerschap

Kosten: € 5,25 per leerling

Licentieduur: 1 jaar

Visie en uitgangspunt burgerschap bij Faqta

Met de burgerschap thema's biedt Faqta de mogelijkheid aan scholen om aan de slag te gaan met burgerschap. Met burgerschapsonderwijs wordt actief burgerschap (de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de Nederlandse samenleving en daaraan een actieve bijdrage te leveren) en sociale cohesie (onderlinge verbinding tussen leerlingen gebaseerd op gelijkwaardigheid en gedeelde waarden, ongeacht iemands achtergrond) bevordert. De leerlingen krijgen diverse kennis en vaardigheden over burgerschap aangeleerd.

Burgerschap bij Faqta bestaat uit vier thema's met een doorgaande leerlijn voor de groepen 5 tot en met 8. Burgerschap bevat meerdere gebieden waar aandacht aan wordt gegeven. Faqta richt zich op de gebieden politiek, juridisch en sociaal. De thema's van Faqta geven hier geïntegreerd en doelgericht inhoud aan. Op deze manier geef je leuke en interactieve lessen over burgerschap in de klas. De leerlingen leren over diverse onderwerpen door middel van video's en opdrachten. Met de burgerschap thema's krijgen de leerlingen unieke beelden te zien, zoals de werkzaamheden van de burgemeester of nemen ze een kijkje in de rechtbank. Zo haal je burgerschap en onze samenleving nog dichterbij. In de tegels werken de leerlingen aan de multiperspectieven. Burgerschap is het hoofdperspectief bij deze thema's en wordt tegelijk aandacht gegeven aan vakken als geschiedenis, filosofie, aardrijkskunde en natuur & techniek. Ook leren de leerlingen de historische en culturele thema's uit het Canon van Nederland. Voorbeelden hiervan zijn Aletta Jacobs, het Oranjegevoel, de Grondwet en Anton de Kom.

In 2024 heeft de SLO conceptkerndoelen uitgebracht voor burgerschap. Deze conceptkerndoelen zijn een voorstel en dus nog niet definitief. In de onderstaande tabel zijn deze conceptkerndoelen

weergegeven en staat eveneens aangegeven welke onderwerpen binnen burgerschap van Faqta aansluiten op deze doelen. Meer lezen over de conceptkerndoelen van de SLO? Klik [hier](#) voor meer informatie.

Conceptkerndoelen (SLO)	Onderwerpen in Faqta burgerschapsthema's
<p>1. Schoolcultuur: De school zorgt voor een democratische cultuur</p>	<p>Dit conceptkerndoel is een aanboddoel. Dit betekent dat het de randvoorwaarden schetst voor een democratische cultuur op school. Dit kerndoel wordt door de school zelf verzorgd. Te denken valt aan ervaring opdoen met inspraak binnen de school en het ruimte bieden aan maatschappelijke vraagstukken.</p>
<p>2. Diversiteit: De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis over hoe de grondwet diversiteit in geloofs- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en beperkingen beschermt; - Inschatten en bespreken van situaties die racistisch, discriminerend of stereotyperend zijn; - Verkennen van en reflecteren op de eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen; - In gedrag rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	<p>Onderwerpen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regels in de wet, racisme, discriminatie en vooroordelen, rechten, rekening houden met anderen, filosoferen (groep 5). - Grondwet en wetten, verschillende nationaliteiten, gelijkheid en ongelijkheid, samenleven met elkaar en rekening houden met elkaar, scoren op basis van hoe goed leerlingen zich houden aan regels (groep 6). - Grondwet, debatteren, protesten, vermoorde Frans leerkracht, vrijheid van meningsuiting, mening geven, test democratische burger (groep 7) - Grondwet, discriminatie, politieke partijen, protesten, overtuigen van je mening of idee, politieke partijen (groep 8). - Opdrachten waarin voor- en tegenargumenten met oplossingen voor verschillende partijen bedacht worden.
<p>3. Democratische waarden: De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de 	<p>Onderwerpen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betekenis van vrijheid, gelijke rechten mannen en vrouwen, kinderrechten, vrijheid en respect, opdracht vooroordelen (groep

<p>democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijk handelen betekent voor jezelf - Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst. 	<p>5).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Solidariteit in de zin van omgaan met alle verschillen tussen mensen, specifiek gericht op Nederland als multiculturele samenleving. Hierin komt ook gelijkheid en ongelijkheid terug. Scoren van gedrag (groep 6). - Vrijheid van meningsuiting, vrijheid & gelijkheid in de Tweede Wereldoorlog, mening vormen over situaties (groep 7). - Vrijheid en gelijkheid in de grondwetten, oplossingen bedenken voor problemen in de buurt (groep 8)
<p>4. Maatschappelijke betrokkenheid: De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving; - Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individueel en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen; - Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties; - Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties; - Verkennen van de eigen mogelijkheden om 	<p>Onderwerpen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aletta Jacobs, mensenrechten, kinderrechten, rollen binnen rechtsysteem, voedselbank, bloed doneren (groep 5). - Demonstreren en actievoeren, gemeente, regering, politie, waarom komen mensen in opstand? (groep 6). - Aletta Jacobs, demonstraties, petitie, stemrecht, ministers, eerste kamer en tweede kamer, demonstreren en petitie (groep 7). - Protesteren, politieke partijen officier van justitie, rechten, gemeente, gemeenteraad, Europese Unie, oplossingen voor problemen in de gemeente bedenken (groep 8)

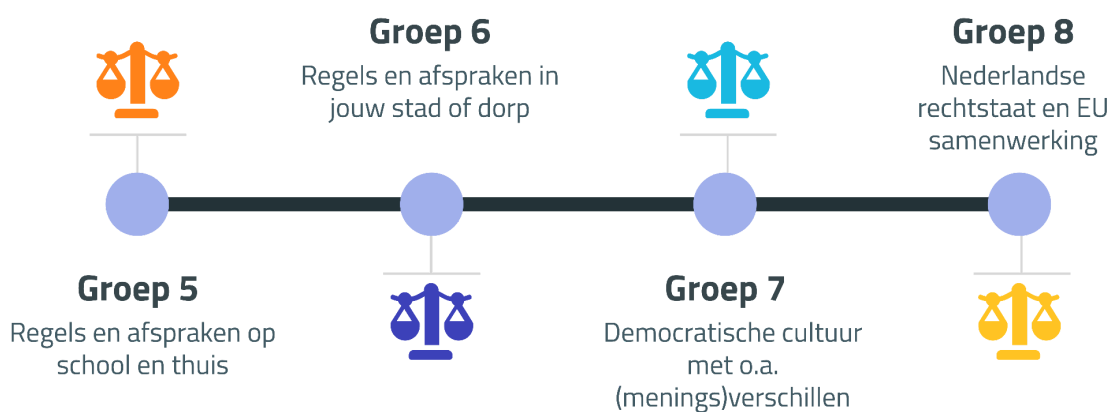
maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven	
<p>5. Democratische betrokkenheid: De leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend; - Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties; - Communiceren op een respectvolle wijze; - Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen; - Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving. 	<p>Onderwerpen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nederland als democratie, regels thuis en op school, (groep 5) - Macht en gezag, bestuurders van Nederland, tegenmacht (groep 6) - Democratie, politiek, democratie vs dictatuur, wat je wel en niet mag zeggen volgens de wet, petitie, (groep 7) - democratie en persvrijheid, Europese samenwerking, wet maken, protest (groep 8)
<p>6. Maatschappelijke vraagstukken: De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken; - Uitdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen; - Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden; - Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn. 	<p>Onderwerpen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maken van spandoek waarvoor leerlingen aandacht willen, belangrijkste kinderrecht voor leerlingen, bloeddonatie (groep 5) - Plan verbeteren gemeente, inleven in andere kinderen, rekening houden met elkaar (groep 6) - Mening geven over situaties, stellingen beantwoorden, debatteren, democratische burgers, omgaan met andere perspectieven, protesten (groep 7) - Mening geven, besluiten nemen, controle op macht, protesten, politici, gemeente, Eerste en Tweede kamer, Europese Unie, meningen en politieke partijen, maken eigen politieke programma (groep 8)

Bron: SLO (2024). Conceptkerndoelen burgerschap en toelichtingsdocument. Amersfoort: SLO.

Leerlijn en leerdoelen

De opbouw van de burgerschap thema's is op dezelfde wijze ingericht als de andere Faqta thema's. De leerlijn begint dicht bij de belevingswereld en er wordt steeds verder uitgezoomd naar de wereld om hen heen. In groep 5 starten de leerlingen met het leren over regels en afspraken op school of thuis, over eerlijk en oneerlijk en over vrijheid en gelijkheid. Vervolgens gaat het in groep 6 over hun eigen stad of dorp met de regels en afspraken die daar gelden en over de besluitvorming van het bestuur van Nederland. In groep 7 gaat het over de democratische cultuur en bijbehorende onderwerpen als meningsverschillen, conflicten en vrijheid. In groep 8 richt de leerlijn zich meer op het wereldperspectief. Hierbij leren de leerlingen over de Nederlandse rechtsstaat en kijken op Europees niveau naar samenwerking, afspraken en wetgeving.

Elke groep werkt aan concrete leerdoelen van burgerschap. In de onderstaande tabel staan de leerdoelen per deel weergegeven.

	Deel 1 Tegel 1, 2 en 3	Deel 2 Tegel 4, 5 en 6	Deel 3 Tegel 7, 8 en 9	Deel 4 Tegel 10, 11 en 12
Groep 5 Leven in vrijheid	Regels en afspraken Keuzevrijheid Met elkaar omgaan; elkaar helpen	De rechten die we hebben Pesten en kinderarbeid Discriminatie en racisme	Gelijkheid Basiswaarden en mensenrechten De waarde van tradities, vieringen en rituelen	Nederland als democratie en monarchie Wie ons land besturen Bescherming rechten Ontstaan van wetten
Groep 6 Wat een regel!	Inspraak Macht en gezag Gemeenten in Nederland De bestuurders van Nederland	Regels op diverse plekken Je zin krijgen, macht en invloed Veiligheid De Grondwet	Rekening houden met elkaar Gastarbeiders en gewoonten Multiculturele samenleving, gelijkheid en ongelijkheid	Onderbouwen van je mening Tegenmacht en demonstratie Rechtsstaat en journalisme Nepnieuws
Groep 7 Onze democratie	Meningsverschillen Eigen mening vormen Debatteren	Democratie in Nederland Politiek en machtsverdeling Democratie vs. een dictatuur	De Grondwet Vrijheid van meningsuiting Vechten voor de vrijheid	Strijden voor vrijheid en gelijkheid Protesteren Een petitie starten
Groep 8 De toekomst van Nederland	De toekomst van Nederland De invloed van politiek op de toekomst Democratie en persvrijheid	Demonstratie en invloed Een wet maken Hoe werkt een rechtszaak?	De gemeente Meningsverschillen (over wetten) Europese samenwerking	Politieke partijen Partijprogramma Verkiezingen (in de klas)

Inhoud van de thema's

De opbouw van een burgerschap thema is hetzelfde als alle andere wereldthema's. In ongeveer zes lessen werken de leerlingen (klassikaal of in duo's) aan 12 tegels en de bijbehorende doeboekopdrachten. Per les behandel je dus één à twee tegels inclusief doeboekopdrachten. Eén les duurt ongeveer 45-60 minuten. Er wordt aan meerdere kerndoelen en vaardigheden gewerkt. Elk thema kun je afsluiten met een evaluatieblad, presentatie en/of toets.

De 21e-eeuwse vaardigheden en voorbeelden uit doeboeken

Aan de 21e eeuwse vaardigheden wordt met de doeboekopdrachten op interactieve wijze gewerkt. Een aantal voorbeelden van de 21e eeuwse vaardigheden zijn:

- ❖ **Kritisch denken:** mening onderbouwen met argumenten, luisteren naar de mening van een ander, controleren of informatie klopt en overeenkomt met informatie die je al hebt.
- ❖ **Analytisch denken:** verbanden leggen, informatie opdelen in kleinere stukken, verband zien tussen oorzaak en gevolg, verschillen en overeenkomsten herkennen.
- ❖ **Creatief denken:** doorzien en ontdekken van nieuwe problemen, omzetten van ideeën in producten, originele en vernieuwende oplossingen bedenken.
- ❖ **ICT vaardigheden/informatievaardigheden:** denken in structuren/stappen, informatie verzamelen, selecteren en verwerken, gebruik maken van media en creëren van mediaproducten en veilig omgaan met online gedrag (mediawijsheid)
- ❖ **Communiceren:** iets begrijpelijk onder woorden brengen, zowel mondeling als schriftelijk, ideeën overtuigend overbrengen, actief luisteren, samenvatten en vragen stellen ter verduidelijking.
- ❖ **Samenwerken & sociale en culturele vaardigheden:** constructieve feedback geven aan een ander, hulp kunnen aanbieden en ontvangen van anderen, in de groep verschillende rollen en taken kunnen uitvoeren.

Op het leerplatform kun je onder 'downloads' het doeboek vinden en zie je welke materialen er nodig zijn. Hier lees je een paar voorbeelden van opdrachten per groep waarin de 21e eeuwse vaardigheden worden geoefend:

- ★ Groep 5: een plan schrijven voor de voedselbank, een onderzoeksvraag beantwoorden met behulp van bronnen en presenteren, een spandoek maken, je mening geven
- ★ Groep 6: een veranderplan schrijven voor jouw buurt, je mening geven over diverse regels, een actie houden om zwerfafval te verzamelen, een nieuwsbericht schrijven
- ★ Groep 7: een opzoekopdracht met het bedenken van oplossingen, debatteren in de klas, het bedenken en schrijven van een eigen grondwet, een petitie starten
- ★ Groep 8: persberichten schrijven, een actie opzetten, diverse meningen beschrijven plus een oplossing bedenken, een eigen partijprogramma schrijven

3. IN DEBAT

In de speelomgeving heb je al een stelling uitgekozen en hier argumenten voor en tegen bij bedacht. Je hebt ook al een klein debat gevoerd. Nu ga je met de hele klas in debat!

Over welke stelling gaan jullie met de hele klas in debat?

IN DEBAT MET DE KLAS

De juf of meester schrijft de stelling van elk groepje op het bord. Over welke stelling gaan jullie met de hele klas in debat? Stemmen maar! Over de stelling met de meeste stemmen, gaan jullie met de hele klas debatteren.

KIES EEN STELLING

1. De juf of meester deelt de klas in drie groepen: één groep voor, één groep tegen en één groep met juryleden.
2. Hoor je bij groep 'voor' of 'tegen'? Dan schrijf je als groep samen argumenten op. Je hoeft het niet met alle argumenten eens te zijn.
3. De groepen 'voor' en 'tegen' kiezen een woordvoerder uit. De woordvoerders presenteren de argumenten voor de klas. Dit noem je een betoog en je probeert de anderen mee te overtuigen. Daarna gaan de woordvoerders weer zitten.
4. De juf of meester leidt het debat en wijst aan wie iets mag zeggen en wie daarop mag reageren.
5. De jury let tijdens het debat goed op. De jury vertelt aan het einde welke argumenten ze het meest overtuigend vonden en bepaalt door te stemmen wie het debat wint.

AFSPRAKEN TIJDENS HET DEBAT

1. We hebben respect voor elkaar en lachen of schelden niemand uit.
2. Iedereen mag zijn vinger opsteken om te reageren, maar niemand moét iets zeggen.
3. We laten elkaar uitspreken en wachten tot we de beurt krijgen.

ARGUMENTEN:

- 1
- 2
- 3
- 4

Voorbeeldopdracht groep 7

Rol van de leerkracht

Met de burgerschap thema's werk je met elkaar aan verschillende vaardigheden. De leerkracht vervult hierin een voorbeeldfunctie. De leerkracht...

- ★ ...bevordert actief de autonomie
- ★ ...geeft ruimte aan vrijheid van meningsuiting
- ★ ...wijst onverdraagzaamheid en discriminatie af en is gericht op gelijkheid
- ★ ...speelt in op begrip en verantwoordelijkheidsbesef

Bereid de lessen voor en bekijk wat er aan bod komt. Elk thema heeft een lesbeschrijving, hierin kun je van tevoren de doelen en inhoud van de lessen bekijken. Je kunt de tegels alvast doornemen en bekijken welke open en prikkelende vragen je bij de tegel kan stellen voor interactie met de klas. Een voorbeeld van een prikkelende vraag is: 'Wat zou er gebeuren als er geen regels zouden zijn?'. De tegels en opdrachten kun je klassikaal bespreken. Je bekijkt samen de video's en

maakt de bijbehorende verwerkingsvragen op het digibord. Of je kunt de leerlingen laten samenwerken, terwijl jij rondloopt voor hulp en vragen. Volg de leerlingen op het dashboard en bekijk de voortgang. De les kun je afsluiten met de bijbehorende evaluatievragen uit de evaluatiebladen en je kunt de volgende les starten met een korte terugblik op de vorige les.

Beschikbare materialen

- Lesbeschrijving
- Doeboeken en antwoorden
- Werkbladen en antwoorden
- Samenvatting
- Lijst met belangrijke woorden
- Evaluatiebladen en voortgangsbladen
- Presentatie hulpbladen
- Toets, antwoorden van de toets en normering

Tip! Bestel de doeboeken via [onze webshop](#)

Afsluiting van het thema

Er zijn verschillende mogelijkheden om een thema af te sluiten.

- ★ **Evalueren.** Hiervoor is burgerschap erg geschikt. Samen met de leerlingen evalueer je het thema en kun je hiervoor het bijbehorende evaluatieblad gebruiken. Bespreek de tegels nog eens met elkaar en laat ze reflecteren op wat ze hebben geleerd. Wat nemen ze mee voor zichzelf en hoe kijken ze nu tegen burgerschap aan?
- ★ **Toetsen.** Ook kun je de kennis van burgerschap bij de leerlingen toetsen door middel van multiple choice toetsen. Dit kan online of op papier. Hiervoor kun je de leerlingen de bijbehorende samenvatting en belangrijke woordenlijst meegeven om te leren.
- ★ **Presenteren.** Sluit het thema af met een presentatie over een onderwerp uit het thema. Kies een presentatievorm of laat de leerlingen er zelf één kiezen. Laat de leerlingen de informatie aan elkaar presenteren om van elkaar te leren. Bepaal zelf of je de presentatie ook beoordeelt.
- ★ **Zelf onderzoeken.** Verdiep het thema met een gekoppeld talent thema en werk aan de onderzoeksvaardigheden.